

Norsk sosialantropologi 1993 - Et utsnitt
Rapport fra fagkonferansen i sosialantropologi mars 1993

Førsteamanuensis Inger Altern

Senter for miljø og utvikling

Universitetet i Tromsø

Førsteamanuensis Lisbet Høltedahl

Institutt for samfunnsvitenskap

Universitetet i Tromsø

**Presentasjoner og annen
forvaltning av kunnskap**

Norges forskningsråd
Kultur og samfunn

Innledning: Om kunnskapens hus.

Inger: I dette innlegget skal Lisbet og jeg sammen presentere noen linjer i vår antropologiske kunnskapsforvaltning. Vi har ved flere anledninger tidligere samarbeidet om produksjon og presentasjon av kunnskap, og har da hatt dialogen som et viktig arbeidsredskap. Derfor har vi også valgt dialogen - eller kanskje vi heller skulle si *stafetten*, som vår presentasjonsform i dag. Gjennom å sammenligne det vi hver for oss har lært av og om andre, og de perspektiver vi selv har utviklet på dette, har vi opplevd å befinne oss på interessante oppdagelsesreiser, i det helt fremmede såvel som i det tilsynelatende velkjente. Dialogen har vært en god form å spille videre med våre "oppdagelser" i. Særlig glede av våre samtaler har vi hatt når det gjelder refleksivitetsspørsmålene. Vi har følt at det ga stort utbytte å ha den andres kritiske spørsmål som hjelp, når vi har strevd med å krysse frem og tilbake over grensene mellom fagligheten og det private.

Nedenfor skal vi sammenfatte erfaringene fra en del oppdagelsesreiser vi hver for oss eller sammen har foretatt ut i mer eller mindre ukjente landskap. Vi skal først si litt om hvordan det hadde seg at begge kom til å oppsøke antropologenes utgave av "kunnskapens hus". Vi skal deretter se på noe av det vi fikk med oss da vi dro ut igjen fra dette huset og hva vi har prøvd å bringe tilbake dit. Hva vi etter hvert kom til å synes om utsikten gjennom husets vinduer skal også nevnes. Siden det dessuten finnes adskillige andre hus i det sosiale landskapet hvor vi har oppholdt oss mye, skal vi se nærmere på noen av disse. Til slutt skal vi snakke om en byggevirkosomhet som vi for nærværende opplever som viktig, og som særlig Lisbet er sterkt engasjert i.

Lisbet: Vi har valgt at beskrive vor forskning under et kundskapsforvaltningsperspektiv; det vil si et perspektiv der vægtlægger 1) at identificere de kontekster hvorindenfor begreber og kundskaber defineres og forvaltes, 2) at afklare forholdet mellem begreber og kontekster. Dette indebærer 3) at personen og hans eller hendes kundskapsforvaltning kommer i fokus. Vores historie i det følgende vil vise hvorfor vi har valgt dette perspektiv.

Inger: For våre informanter og for oss selv er det å *presentere* oppfatninger og opplysninger viktig. Det gjelder om å lykkes både i å gi kunnskapen en godtagbar

form og i å plassere den innenfor akseptable rammer. Samtidig kan det likevel vise seg å være større spillerom for den kreative eksperimentering enn man har trodd. Også for dem som hovedsaklig ser kunnskapsbygging som sten lagt på sten på en grunnmur som ligger fast, må presentasjonsproblemet være viktig, i det minste før de nye sammenføyningene er sikret. Ser man utformingen av påstander om verden under et videre perspektiv, står dette enda tydeligere frem.

Lisbet: Det er nødvendig med et vældig klart kundskapspolitisk perspektiv, når vi skal studere og formidle om vor komplekse virkelighet. Det første spørsmålet gjelder hvor kundskaben kommer fra, dernest hvem der bruker den og hvilke effekter dette har, videre hvad som skjer når kundskaben bevæger sig rundt i landskabet. Vi må finde bedre måder at gøre rede for hvad som skjer med kundskaben såvel som med den der bruger den. Det er ikke tilstrækkeligt at gå i dybden med begreberne. Det må kunne siges at være karakteristisk for begrebskontekster, at jo "dybere ned" man bevæger sig i begrebsraffinement, jo mindre ser man sin egen inbygning i begreberne.

Inger: Vi må ha en klar oppfatning av hvem vi er og hvordan vi klassifiserer og legitimerer de kunnskaper vi produserer. Når man har snakket lenge til hverandre innenfor et veldefinert faglig rom, er det mange legitimeringer som det ikke synes nødvendig å foreta lenger. Men noe kan lett bli borte i denne prosessen. Det hender at dette først blir klart når man ved hjelp av nye legitimeringskriterier ser tilbake på den kunnskap man tidligere har produsert. Ingrid Rudie snakket tidligere på denne kongressen om "restkategorier". Selv ser vi også tydelig noen restkategorier når vi ser tilbake på vår tidligere forskning. Og vi ser at de kriterier vi ha brukt for å legitimere kunnskap vis-à-vis hverandre ikke alltid har vært like tilgjengelige for andre.

Lisbet: Der er forskel på de legitimeringsprosesser, som sættes i gang, når vi formidler og forklarer om Niger i Norge og når vi forteller vore egne norske og samiske studenter i Tromsø hvad vi har fundet ud om dilemmaerne i deres liv.

Inger: Vi - Lisbet og Inger - har over mange år presentert vår kunnskap for politikere, planleggere, studenter, våre egne informanter, mange slags samfunnsforskere. Ofte har vi oplevd vår kunnskapspresentasjon som dilemmafylt. Våre legitimeringskriterier har ikke vært godtagbare for våre tilhørere. Formidlingskonteksten har for eksempel vært oppfattet som en arena for kamp om kontroll med definisjonen av hvilke kunnskaber som skal være legitime. Dette har medført at vi ikke opplever oss som formet som antropologer på en slik måte at det naturlige for oss nå er å se de andre antropologer som våre primære adressater.

Fra dukker og hus til aktører og sosiale rom

Lisbet: Jeg blev født og voksede op i et forstadskvarter til København. Begge mine forældre havde haft meget vanskelige opvækst-vilkår: mor som ældste af fem i en etværelses-lejlighed på Nørrebro; far voksede op i Vendsyssel; Skagen, Randers, Fredrikshavn med en mor som var syerske og en far som "forsvandt" til USA. Seksten år gammel var han forældreløs. Sammen sled de og sammen byggede de et rigtig trygt småborgerligt hjem. To ting betød meget for mig og mit senere virke: Det ene var at vort hjem var åbent for alle. Familie, venner og kammerater kom og gik, som boede de hos os. Det andre var at barneskolen jeg gik på var uvanlig spændende. Jeg havde lærere som gjorde utrolig meget ud af sin job som lærere, enten det var sang, musik, tegning, geografi/etnografi.. Jeg fik ret som det var fri for skoletimer for at løse andre opgaver: male kulisser til et teater-stykke skrevet af klassen; lage udstilling om FN; bygge Afrika af sand og sten i Geografirommet i 5 X 8 meters størrelse...

Hjemme legede jeg bl.a. med dukker. Det var det kreative, den eksperimentelle aktivitet, det at finde på, vise frem, som det handlede om; jeg masseproducerede udstillinger. Jeg kunne lide at præsentere mig gennem de produkter jeg lavede: skulpturer, strikkede "væsener", miniatyr-landskaber, osv.

Inger: Jeg ble født i en liten bygd på Østlandet, hvor mine foreldre var innflyttere. Mor kom fra en gård på Hedmarken og dro som ung til Oslo hvor hun gikk læretiden som møbelsnekker og tegnet om kvelden før hun skaffet seg jobb på arkitektkontor. Far var født i Oslo og forsørget seg selv i flere år som gårdsarbeider rundt i Europa, før han i voksen alder gikk landbrukshøyskolen på Ås. Senere kjøpte han en gård som lå så vakkert til ved Tyrifjorden. Der ble det mor som tog seg av hus og hjem og etter hvert fem barn, og siden gården ikke kastet mye av seg måtte far snart supplere inntektene med journalistjobber og annet.

Den barneskolen jeg gikk på var i motsetning til Lisbets usedvanlig kjedelig. I syv samfulle år sto den samme læreren på kateteret og sa stort sett de samme tingene, først tre år i "småskolen", deretter fire år i "storskolen". Men mens det meste på skolen var ganske regulert og forutsigbart, også at tegninger helst skulle utføres etter lærerens forbilder, så var de kreative mulighetene adskillig større hjemme. Mor beundret våre tegninger, lot oss klippe og klistre og sy og snekre. Det beste av alt var å sitte inne på hennes arbeidsværelse og leke at man tegnet hus. Fra jeg var 12 år gammel var jeg overbevist om at det var arkitekt jeg skulle bli når jeg ble stor. Etter

artium snekret og murte jeg derfor i et år, og begynte så på Statens håndverks- og kunstindustriskoles linje for bygningstegnere.

Jeg sluttet på denne skolen etter tre og et halvt år, og begynte i stedet å gruble over hvorfor så mange jenter i likhet med meg selv hadde falt av lasset. Vi var minst like motiverte og begavete som de guttene vi gikk sammen med, det var jeg overbevist om. Hva kunne det være som skapte store barrierer for jentenes utfoldelse mens guttene på besynderlig vis så ut for å gå fri? Sommeren etter skilsmissen fra arkitekturen tok jeg sommerjobb på Hardangervidda hvor jeg møtte Jan Petter Blom og Knut Odner som fortalte meg at i faget sosialantropologi lå løsningen på de gåter jeg sto overfor.

Lisbet: For mig blev barndommens interesser videreført i sprogstudier og kunstnerisk virksomhed. Jeg havde endnu ikke opdaget, at der var noget som "måtte forstås", men derimod at der var en masse at fascineres over. Det var interessen for fremmede sprog og fremmedartede udtryksformer som drev mig til faget.

På loftet på Etnografisk museum mødte jeg Ingrid Rudie, Arne Martin Klausen, Axel Sommerfelt, Helge Kleivan og Harald Eidheim. I løbet af kort tid lærte jeg på den ene side, at der var noget som måtte forstås og forklares, på den anden side om *hvordan*.

Dette fandt sted akkurat, da 68-bevægelsen var i sin emning. I begyndelsen var det næsten slik, at jeg havde dårlig samvittighet over at have interessert mig for kunst og andet skønt.

Harald Eidheim lærte mig om det sociale; Ingrid Rudie lærte mig om systemer; Helge Kleivan gav legitimitet til politisk engagement i en fase, hvor man strævede med at måtte forstå betydningen af informanternes kategorier, men hvor man ikke måtte gjøre dem til sine. Axel Sommerfelt tog mig med til Afrika og formidlet det metodiske og det kritiske blik. Arne Martin Klausen formidlet det etnografiske blik på det, som var så viktig for mig, men som ikke stod på pensum: uttrykket, kunsten, det hverdagslige.

Inger: Jeg startet i faget etpar år før deg, og det første året på loftet på Etnografisk museum var Harald Eidheim min læremester. Dette året bestyrket min fornemmelse av at det i dette faget som jeg nå forsøkte å lære foregikk det en helt spesiell oppbygging av kunnskap. Jeg ble meget fascinert av de muligheter til analyse av egne samfunnsinstitusjoner som jeg nå fikk kjennskap til. Men de spørsmålene om kjønn som hadde vært så viktige da jeg startet studiet, de forsvant liksom av seg selv. De tema man debatterte i vår hjemlige antropologi overtok det meste av interessen.

Men de overtok ikke helt for alle gamle engasjementer, og da jeg skulle finne et tema for mitt hovedfagsarbeid, var det stadig de menneskeproduserte tingene jeg var opptatt av. Det virket ekstra spennende at dette var det ikke mange sosialantropologer som hadde holdt på med før. Og sosialantropologien var det jo noe spesielt ved. Det så ut for at alle de vitenskapsmenn som tidligere hadde studert tingene og fylt hyllemetre med skrifter om dem, hadde gjort det under sterke verdioppfatninger. Verdien av det man studerte i det enkelte tilfellet kunne man nok kjempe om, men forestillingen om en absolutt verdiskala så ut for å ligge fast. Særlig lot det til å være slik blant alle som hadde beskjeftiget seg med de gjenstander som på noen som helst måte kunne knyttes til den norske kulturarven. Og etter hvert som kulturhistorikerne hadde forsket frem mer kunnskap om den norske bondekulturens ting og tradisjoner, var det tydelig at de som var interessert i å produsere og bruke bestemte typer av disse tingene kom opp i problemer. Legitimeringen av tingene var ikke uproblematisk. Det fikk jeg se på nært hold da jeg dro til Valdres for å finne ut hvordan den lokale bunadnemnda arbeidet og hvordan alminnelige valdriser forholdt seg til resultatene av nemndas arbeid.

Å løpe rundt i bena på noen få organisasjonsmennesker tilsvarte ikke helt mine forestillinger om hvordan det ideelle feltarbeidet skulle være - det arbeidet hvor en virkelig kunne lære subtilitetene i lokale kodifiseringsprosesser. Mitt feltarbeid ble dessuten ikke enklere av at jeg etterlot en fireåring i Oslo og stadig måtte tilbake for å se hvordan det sto til med henne. Men etterhvert som feltarbeidet i Valdres skred frem, dukket det heldigvis opp noen lokalt initierte situasjoner hvor kulturarvens produkter ble presentert og ivrig kommentert av kulturbevisste valdriser. Dermed kom også opplevelsen av å være på "skikkelig feltarbeid", selv om dette nok foregikk i en noe avkortet utgave.

I analysen av forvaltningen av bunader og andre ting som ble assosiert med Valdreskulturen, var det Harald Eidheims analyser av den samiske idiomhåndteringen og hans veiledning og kommentarer som ble retningsgivende. Jeg forsøkte meg også med en liten Goffman-inspirert diskusjon av hvordan situasjoner ble tilordnet anlednings-kategorier gjennom ting-presentasjoner på og rundt folk, særlig kvinner. Men selv om jeg innså at kvinner ble pålagt adskillig større ansvar enn menn når det gjaldt å opprettholde anledningsdefinisjoner på denne måten, og selv om det nesten utelukkende var kvinner jeg hadde som informanter, så var kjønn meget lite fremme i min analyse.

Oppsummert i tre punkter kan hovedfagsarbeidet mitt karakteriseres ved følgende:

- jeg fikk diskutert hvordan ting blir tillagt mening, på en måte som var sterkt inspirert av Harald Eidheims etnisitetsdiskusjoner,
- gjennom dette kom jeg nærmere inn på livet av noen legitimeringsproblemer som jeg fant svært interessante
- kjønn ble den store restkategorien.

Lisbet: Da jeg reiste til Mainé Soroa i Niger på mit første feltarbejde havde jeg et telegram fra Arne Martin Klausen i lommen: det blev sendt til Paris nogen få dage før afrejse: "Lykke til" stod der. Jeg skulle udprøve det håndværksmæssige i faget. Sentralt i prosjektbeskrivelsen stod etnicitets-spørgsmål, men jeg havde også udtrykt interesse for socialisering, skole, kundskabsformidling. Når jeg først var på plads i Mangaland, kom forholdet mellem mænd og kvinder hurtigt i centrum for min interesse. Kulturchokket drejede sig rundt spørgsmål om kærlighed og seksualitet på god gammel vestlig etnocentrisk vis. Mit behov for fascination blev til fulde indfriet og en hård lærings-proces begyndte. Hvad skulle forklares? og Hvordan? Jeg lærte meget om at omforme indtryk til data, jeg lærte om min egen kulturelle baggrund, danske "taget-for-givet-heder", gennem den trinvis arbejde med skildringen af den sociopolitiske kontekst i Mainé Soroa. Men noget blev borte i processen. Undervejs i processen blev Mangakvindernes og Mangamændenes *kærlighed, seksualitet og sensualitet*, drenge og pigers *leg, opgaver og kundskabstilegnelse*, "omstøbt" til ressourcer og økonomi. Kvinde-karrierer og mands-karrierer blev opdaget og forklaret; jeg havde lært samhandlingsteori. Men det sensuelle, det oplevede syntes jeg ikke jeg fik med. Menneskenes relationer blev ligesom tingliggjort. Jeg var blevet indlemmet i det antropologiske hus.

Det at jeg havde fået anledning til at fastholde min interesse for udtrykket og for tingene, skulle vise sig at "redde mig" som novise udi den metodiske håndtering af et så eksotisk feltarbejde, som det skulle vise sig at blive vanskeligt at komme tilbage til. Jeg havde aftale med Arne Martin Klausen om, at jeg skulle lave en udstilling fra Niger. Desuden var jeg så optaget af det visuelle, at jeg ville lave en god foto-dokumentation til udstillingen og en film. Denne ambition medførte et uhyre nitidt og målrettet arbejde på slutten af feltarbejdet, som jeg tror jeg ikke havde fået med mig, havde jeg ikke haft formidlingsambitioner udover den antropologiske afhandling. Jeg gik nemlig igang med at sjekke min forståelse af symbolaspekterne ved alle genstande og dragter, som jeg samlede ind. Jeg forklarede informanterne

hvad jeg mente jeg havde fanget ind i de forskellige fotografier. Dette blev behørigt korrigeret. Da jeg gik til markedet for at få laget dragter, som udtrykkede det etniske, det kønnede, højstatus, lavstatus, etc. udtrykkede jeg eksplicit til forhandler og skrædder hvad jeg ville have lavet. "Er det en Wodaado dragt du skal lage, må du nok over til den butik derovre for at få det rette stof!" Dette førte til uhyre interessante korrektioner og opdagelser om kønsforhold og etnicitet m.m.

Opsummeret fik jeg gennem dette spændende hovedfagsarbejde

- gjort rede for en livsform gennem analysen af mænds og kvinders kamp om rang klart inspireret af Haralds Grand Bay bog
- udprøvet en metode, som jeg har været fascineret af lige siden: Dramatisering af min egen læringsproces gennem brug af ting/billeder
- Som "restkategori" vil jeg identificere det sensuelle. Dette syntes der ikke at være plads til i det antropologiske hus, jeg var kommet ind i.

Formidling ut fra huset

Inger: Jeg forsøkte ikke i noen særlig grad å formidle tilbake til valdreskvinnene hva jeg hadde funnet ut om deres dilemmaer og strategier når de strevde med å skape mening om og gjennom tingene sine. Jeg sendte avhandlingen til hovedinformantene og håpet at de ikke følte seg altfor avkledd av forskeren. I hvert fall én av dem var fornøyd med det hun leste. Blant de kulturhistorikere som vanligvis forsket på tradisjonelle gjenstander var det flere som viste avhandlingen interesse, men når jeg ble bedt om å formidle mine oppdagelser til dem var jeg overbevist om at det de måtte få del i var jo først og fremst de allmenne perspektiver i antropologien. Jeg gikk ut fra at det spesielle ved tingene i Valdres og ved menneskene som var opptatt av dem måtte være en underordnet formidlingsoppgave, sett i forhold til det å utbre ordet om sosialantropologisk teori. Internt i faget møtte jeg også endel positiv respons på mitt noe sære forsøk på å putte gjenstander inn i dette samfunnsfaget. Men enkelte kolleger gjorde det klart for meg at bunader og juledekorasjoner balanserte helt på kanten av hva det var akseptabelt å bruke tid og oppmerksomhet på i en problemfylt verden.

Lisbet: I formidlingen af resultater fra arbejdet i Maine-Soroa i Niger lærte jeg en del om legitimationskriterier for kundskabsproduktion i antropologimiljøet, om det uformidlelige ved mange antropologiske kundskabsformer (Holtedahl 1992), og jeg mødte de grænser, som blev trukket mellem acceptable og unacceptable formidlingsformer i antropologi-miljøet. Kort sagt om vægger og dører i det

antropologiske hus. Her skal jeg blot give et lille eksempel: Det handler om verbaliseringernes forrang fremfor det visuelle.

Sammen med Mette Bovin og en del norske antropolog-kolleger var jeg på et skandinavisk tværfagligt seminar om "Kvinder i Islam". Da Mette og jeg efter flere dages seminar skulle formidle om Manga-kvindernes karrierer i Niger, syntes vi det var blevet lidt vel "blodløs" tale om kvinders liv og levned under Islam. Vi bestemte os for at indlede vort fælles oplæg (baseret på vor fælles bog om Manga-kvinderne) gennem at illudere henholdsvis den gifte og den ugifte, seksuelt tilgængelige Manga-kvinde på vejen op til "podiet", hvorfra vi skulle bibringe vor verbale formidling. Den ene havde sat sjalet, som det sig bør for en gift kvinde. Den andre havde sat det på den måde, som den ugifte gør. Og så bevægede vi os i tillæg igennem rummet med de bevægelser som er karakteristiske for de to statuser - i den grad vi klarede det. Det vi formidlede fra talerstolen syntes ikke at kunne fange tilhørernes interesse efterpå. Vi fik imidlertid meget stærke reaktioner på "ouverturen" - særlig fra tilstedeværende antropolog-kolleger. Der blev reageret mod det, som blev karakteriseret som "vor udhængning" af Manga-kvinderne. Det var i den følgende diskussion meget vanskelig at etablere nogen antropologisk enighed om hvorvidt den "udhængning", som vi havde præsteret, kunne delegeres til de antropologiske tilskueres opfatninger eller til vor uansvarlighed som antropologer. Dette er en anden version af historien om "Les Maîtres Fous" af Jean Rouch. Fordi filmen viste frådende trance-dansende Hausaer i Niger, blev den forbudt i Frankrig. Det var farligt, at lade folk få sine fordomme om afrikanere bekræftet. Dramatiseringen af Manga-kvindes roller havde affødt en klar tegning af de processer, som former det antropologiske hus.

Handwritten note:
Hvad skal
siden ...

Forskning i mange landskap

Inger: Mens Lisbet hadde reist langt bort, til et fremmed samfunn og jobbet hardt for å lære seg det sosiale livs regler der, hadde jeg holdt meg hjemme og strevd med å holde forskjell på mine egne regler og de jeg studerte hos andre. Lisbets arbeid med å produsere kunnskap om de fremmede menneskene innebar helt andre utfordringer enn det min jobb hjemme gjorde. For meg ble det nødvendig "å gjøre det banale eksotisk", for Lisbet ble saken "å gjøre det eksotiske banalt".

Lisbet: I mit næste feltarbejde valgte jeg Norge. Jeg begynte feltarbejdet på Kvaløya i Troms. Tilsyneladende skulle dette miljø kulturelt set stå mig meget nærmere end Niger. Men erfaringerne fra Niger sammen med det faktum, at jeg var

vekst op i Danmark, gjorde at jeg oplevede også dette forskningsarbejde som en oversættelse af "det eksotiske". Formidlingen af materialet fra nord-norske kvinders hverdagsliv skulle afsløre det eksotiske i det nære.

Jeg havde udformet projektet således, at jeg baserede mig på en kontinuerlig tilbageføring af kundskab (dramatisering) til informanterne. Jeg fandt god støtte i den under feltarbejdet i Niger, men særlig under feltarbejdet i Troms, blev Roland Barthes' lille bog "Elements of Semiology" (Barthes 1967) grundlæggende. Sammen med Reidar Grønhaugs opskrifter for operationalisering af sociale felt (Grønhaug 1978) følte jeg mig ganske godt rustet til en nitid studie af det kønnes gennemslagskraft under samfundsændring.

Om det skyldtes min internalisering af den samtidige stærkt politiserede kontekst jeg var del af, det meget politiserede nationale kvindeforskningsmiljø, eller min egen nærhed til kvinderne og mændene i Ersfjordbotn, kan jeg ikke afgøre; men det sensuelle var nu totalt ude af min beskrivelse.

Som engageret feminist med behov for at høre til blandt kvindepolitisk engagerede forskere synes jeg nu, set retrospektiv, at det at jeg insisterede på at stå på talerstole på kvindeforsknings-konferencer, planlægningsmøder, øvrige faglige sammenhænge samt på ISV i Tromsø, for at tale med indlevelse om de ersfjordske missionskvinders oplevelser og frustrationer, var en bragd. På den tid var studiet af ældre, konservative kvinder i et religiøst miljø ikke stuerent i de forskellige "huse", ikke mindst i det samfundsfaglige.

En ting var de ideologiske fagpolitiske væggen, som blev sat op til enhver tid. En andet træk, som i stor grad prægede situationen, når jeg berettede om bygdefolk på Kvaløya i Nord-Norge og på Universitetet: Studenterne oplevede, at jeg gav til kende meninger om og følelser for *deres* egne bedstemødre; de fylkeskommunale ansatte at jeg ytrede mig om deres egne mødre. I en epoke, hvor den samfundsmæssige omformingsprocess i høj grad kunne karakteriseres som revitalisering af den nord-norske identitet, oplevdes det af mange som om jeg *tog noget fra dem* der jeg stod; dansk og borgerlig.

Inger: Mitt forsøk på å starte en selvstendig forskerkarriere var forankret i samtidens politiske debatt, i den forstand at jeg ville studere samfunnsplanleggingens resultater for alminnelige menneskers opplevelse av sin livssituasjon. Samtidig ønsket jeg å fortsette med studiet av kodifisering av ting og relasjoner. Jeg laget meg derfor et forskningsprosjekt hvor jeg skulle studere et moderne bomiljø, og den legitimering av arealbruk og bevegelser som der foregikk i det sosiale rommet. Prosjektet ble lagt

til Fjell i Drammen, en drabantby som så ut som drabantbyer flest, med høy- og lavblokker klumpet sammen på et jorde utenfor bybebyggelsen. Hva jeg ikke visste før prosjektet ble startet opp men fort ble kjent med når det først kom i gang, var at dette boligområdet allerede hadde en solid historie som byens "problem-sted". Og siden pressen hadde grepet villig fatt i alle lokale skandaler, og ikke nølt med å blåse disse mer opp, var det mange av drabantbyens innbyggere som fortalte at de helst ikke bekjente sin adresse til utenforstående. De teoretisk interessante spørsmålene om hvordan beboerne regulerte sin tilgjengelighet for hverandre viste derfor ikke umiddelbart til noen kjær "kulturell ting" i den lokale verden. Feltsituasjonen ble av denne grunn annerledes enn i Valdres, der det hadde vært meget lett forståelig at noen søkte kunnskap hos dem som hadde greie på de verdifulle tingene. Men innenfor mer beskyttete nettverk var det mulig å få til lærerike utvekslinger. Likevel, selv om det var hushold og seremonier og de som tok seg av dette jeg skulle studere - så overså jeg i grunnen at de kvinner som sto for dette faktisk hadde kjønn.

Lisbet: Som mange andre på den tid var jeg optaget af køn i en faglig og politisk sammenheng. Men jeg oplevede en håbløshed i forhold til hvordan køn blev begrebsfæstet. Parolen lød: "Kvinder ud i arbejdslivet" osv. Ikke bare i mere politiske, men også i rent faglige situationer medførte den potentielt politiske udnyttelse af dybere nyanceringer af "det kønnede samfund", at det blev "lavt under loftet" i mere teoretisk forstand. I denne situation oplevede jeg, at det vi havde lært på "vort loft" var en uudtømmelig kilde til kritisk analyse. Jeg fortsatte i årevis med at gøre nye opdagelser af potentialerne i det grundlæggende håndværksmæssige, som var blevet formidlet der og da. Jeg havde da også den store fornøjelse at samarbejde med Jan Petter Blom om en artikel til NAVFs bog om det kønnede i samfundsfaglig forskning i Norge. Vi var tre Tromsø-forskere, Siri Gerrard, Hanne Haavind og jeg, som deltog i dette arbejde på opdrag fra NAVF. Vore øvrige erfaringer fra arbejdet i komitéen afslørede i øvrigt en *stærk modstand* mod afsløringen af den kønnede konstruktion af samfundsfaglig kundskab.

Inger: Det jeg var mest optatt av i vår politiserte, mediabårne virkelighet var alle de sørgelige konsekvensene av de velmente forsøkene på å diagnostisere "drabantbyproblemer". Drabantbybeoere generelt ble stigmatisert av denne kunnskapsforvaltningen som laget meget enkle forbindelser mellom boformer og menneskelige problemer.

Inger og Lisbet møtes

Lisbet: På et seminar for forskningsstipendiater som vi selv arrangerte, presenterte Inger eksempler fra sit feltarbejde på Fjell for å formidle de metodiske utfordringer, som hun mødte når hun ville opdage folks forsøg på å gi rom og krop betydninger, som må anses for å være nødvendige, skal drabantbyboere opnå en minimumsenighet om hvad en blokbeboer er. Som et eksempel fortalte hun om en hendelse fra et besøg hos en pensioneret præst: Inger bliver behændigt sendt bort af fruene og ud på trappeafsatsen, mens manden, præsten, fortsætter helt uafficeret med at snakke. Ingers analyse af eksemplet gik på social klasse. Lisbet påpegede det kønnede i dette. Præstekonen havde måske ikke så meget ceremonielt ansvar på Fjell som hun havde haft på præstegården; til gengæld måtte hun bygge op, bit for bit, den nye symbolske præstegård (Haugen og Holtedahl 1981).

For hver opgave vi klarede at få overført til mændene i 70-årenes kønskamp, fik vi en ny og usynlig én tilbage. Det var ikke bare præstefruen, som måtte bygge den usynlige præstegård for at manden kunne fortsætte med at udfolde sig som generøs præst. Vi oplevede selv, at vi blev nedtyngt af stadig nye opgaver af samme slags: laget vore mænd kaffe, når vi fik gæster, måtte vi arbejde med omformningen af de nye kulturelle regler, som skulle gøre det legitimt, at de gjorde det. Uden det arbejde fremstod vi som dovne egoistiske ægtefæller.

Vore granskninger og sammenligninger af hverandres forskningsprocesser gjorde det synlig for os, at vi var bindeleddet mellem vor egen kontekst og den kundskab vi forsøgte at producere. Vi blev begge så optaget af metode, - på hvilken måde var iakttagelsen af præsten og fruene noget som skyldtes vore kønnede personer? I hvilken grad betingede vore egne nære livserfaringer som kvinder de opdagelser vi gjorde i hverandres materialer?

Inger: Vi skrev en rekke forskjellige notater og artikler om vår store oppdagelse, men fant at det var meget vanskelig å få noen til å trykke en diskusjon som blandet forskeren med det utforskete. Til slutt måtte vi splitte opp den analysen som vi var så forsøyd med og hadde følt oss så nyskapende gjennom. Koblingen mellom vår utforskning av kulturelle regler og diskusjonen av egen praksis i det samme feltet var aldeles upublisert for norske redaktører.

Kontraster i formidlingssituasjon og formidlingsform

Lisbet: Jeg skrev en bog om Veggefjord som i stor grad bygger på de diskussioner vi førte om hvordan vi skulle sammenligne relationer og livsformer i

Ersfjorden og på Fjell. Men den bygger også på den livlige debat, som fandt sted på alle de andre arenaer i Nord-Norge; ikke mindst det tværfaglige kønsrolleseminar, som løb over en årrække. Sagt i et stikord indebar urbaniseringsprocessen i Ersfjordbotn en omkalfatring af kvinders og mænds opgaver og ansvar i forhold til storsamfund og lokalsamfund som tilsvarende den Inger og jeg opserverede på trapeafsatsen på Fjell: kvinder fik voksende ansvar for de usynlige reguleringer, loyaliteter m.m., mændenes deltagelse og kontrol på offentlige arenaer øgte.

Da bogen om Ersfjordbotn var på trapperne, fik jeg varsler fra Cato Wadel og Ottar Brox om at det ville være uforsigtigt at publicere den. Uanset hvor store omarbejdnings jeg foretog eller hvor mange pseudonymer osv. jeg gjorde brug af: så ville alle i Nord-Norge kunne identificere Ersfjordbotn og dens beboere. Ulige udkast til bogmanuset blev derfor læst nøje af kvinderne i Ersfjorden. De gav udtryk for, at jeg havde forstået noget og lært dem noget uden at identificere syndebugke. Nærheden til informanterne i kundskabsproduktionsprocessen førte ret og slet til, at bogen blev til et slags fælles prosjekt, hvor det sociale blev synligt og kunne dramatiseres af alle deltagere. Dette medførte, at jeg kunne gå så langt som til at lave en 70 minutters dokumentar-film i samarbejde med NRK om konflikterne mellem kvindenerationerne i Ersfjordbotn: "Få er som far - ingen som ho mor". Informanterne spillede sine egne roller. Det var de sociale processer, som havde formet hver enkelts livsvilkår, som skulle skildres. Men også denne process skabte ny indsigt: Når jeg viste kvinderne rushes, fremprovokerede billederne reaktioner. Disse vidnede om, at der i en del tilfælde var endnu mere slagkraft i de sociale skiller jeg havde observeret end jeg havde klaret at føle; de som levede helt traditionelt ersfjordsk måtte ikke på en hvilken måde som helst præsenteres sammen med de, som levede mere moderne. Desuden fik jeg endnu tydeligere lære om *hvordan* ersfjordinger føler de må iscenesætte sig selv i et offentlig norsk rum i 1980-årene, end jeg havde gjort under selve feltarbejdet. Film-processen blev en dramatisering af folks terskler; tersklerne kunne i næste omgang tematiseres: "Skal vi lade være at vise vor livsform slik den er, fordi folk spør på vil få sine fordomme bekræftet?"

Af seriøse fagfæller fik jeg som reaktion på filmen, at "den var god nok; men du har *udleveret* en af kvinderne!" En af de kvinder, som står mig aller nærmest, fortønde sig "lidt latterlig" i deres øjne: hun havde 10 små springvand, 25 porcelænsfigurer og 1000 plastblomster i sin stue. Det havde jeg ikke behøvet at få så tydeligt med i billederne, sagde de. Filmene viste således, hvor vanskelig det er "selv for samfundsforskere" med deres 1000 bøger, lilla skjerf, træhvide møbler og

levende lys, at forstå, at andre kan have det anderledes i stuerne sine - uden at dømme dem.

Det er sandsynligvis *derfor* at arbejdet med det visuelle fortsat fortrinnsvis henvises til "loftet" i det antropologiske hus.

Inger: Tross min interesse for tingenes utforming og hva folk bruker dem til, har jeg i motsetning til Lisbet ikke forsøkt å presentere min forskning i bilder. Forklaringen er delvis den hun peker på ovenfor: At våre etablerte metoder for beskyttelse av informanter i eget samfunn har innebåret en litt vel lettvent avvisning av slik billedmessig fremstilling som moralsk suspekt. I ettertid er det lett å se at den visuelle presentasjonen aldeles ufortjent er blitt en stor restkategori.

Dessuten er nok min formidling blitt påvirket av de diskusjonsrom forskningen har foregått i. Med mangeårig arbeidsplass på et frittstående institutt hovedsaklig basert på oppdrag fra det offentlige, har formidlingen også måttet få preg av de idéer om relevans som "brukere" på ulike organisatoriske nivåer har hatt.

Jeg har bl.a. gjennomført en studie av sosialarbeideres møte med flyktninger og andre innvandrere, utført på to lokalkontor i Oslo tidlig på 80-tallet. Prosjektet var et oppdrag for Sosialdepartementet. Når jeg forsøkte å formidle mine funn om sosialarbeiderne til dem selv, fant jeg at deres muligheter til å ta "oppdagelsene" inn over seg, i stor grad ble påvirket av hvordan de drev sitt profesjonspolitiske arbeid. Det var f.eks. vanskelig å få til en diskusjon om utbyttet av de møter som arbeidsdagen var så fylt av. Mange av disse møtene var kjempet frem i den fagpolitiske kampen med arbeidsgiveren, og hadde fått karakter som markører for seire i kampen om den faglige innflytelsen på egen arbeidsplass. Og som fagpolitiske helligdommer skulle møtene selvsagt ikke kludres ved.

Senere arbeidet jeg i etpar år på Arbeidsavdelingen i Kommunal- og arbeidsdepartementet. Der var forhandlingene om kunnskapens relevansregler styrt på en annen måte. Til dels var det karakteren av å være politisk sekretariat for landets regjering som slo ut når forskningsresultater skulle systematiseres og formidles til den politiske offentlighet. Store anstrengelser måtte f.eks. legges i å presentere forskningen om arbeidskontorenes behandling av innvandrere slik at den skinte med et mildt, heller enn et kritisk lys på de politisk tunge dokumentene fra departementet. Til dels var det den hierarkiske strukturen på arbeidsmarkedsetaten som sørget for å kontrollere hva slags kunnskap man kunne få tilgang til.

Det var i det hele tatt mange og gode grunner til å undres over arbeidsmarkedspolitikkenes legitimitetsproblemer. Dette ble da også temaet da jeg for en tid vendte tilbake til forskningsinstituttet igjen.

Veien videre

Lisbet: Jeg begynte forskning i Kamerun på 1980-tallet. Ville fortsatte studiet af urbaniseringsprosesser med relationer mellom køn i fokus. Erfaringer fra tidligere forskning, kundskapspolitisk virksomhet og bruk af formidling har i høy grad præget arbeidet. I de sidste år har jeg arbeidet systematisk med filmatisk at opdage - og skildre - livsformer i muslimske og kristne miljøer i form af kvinde-portrætter. I den sidste film forsøger jeg gjennom et portræt af en "sultan på faldrebet" at skildre etno-politikkenes rolle i statsbygging og "demokratisering" i Kamerun.

Den utrolig spændende erfaring fra 20 års kompetence-udviklingsarbejde i Tromsø har inspireret mig til i samarbejde med Siri Gerrard og Randi Rønning Balsvik at starte et samarbejdsprogram for kompetence-udvikling mellem Tromsø og Ngaoundéré i Kamerun, Ngaoundéré-Anthropos. Programmet er i SEMUT-regi. Baggrunden er i korte træk følgende:

Hovedtrækkene i kompetenceudviklingsarbeidet i Tromsø kan sammenfattes således: Undervisnings erfaringerne over tid i Tromsø og Nord-Norge har blotlagt den klare politiske dimension i kundskapsproduktions- og formidlings-konteksten. Når jeg for eksempel præsenterer den videnskapsbaserede kundskab for studenter, så omformer de budskapet til et forsøg på at rangere den videnskapsbaserede kundskab over den lokale. Derfor blir læringssituationen oftest en kampsituation. Vi lever derfor med de kroniske præsenterings-dilemmaer det medfører at have "fiks færdige kategorier": Vi opleves at diagnosticere en livsform og en virkelighet, som motagerne mener sig berettiget til at give helt anderledes karakteristikk af. I bedste fald kan møderne mellom os føre til dialog; i værste fald til undertrykking.

Konklusjonen på disse erfaringer er blevet, at det er uhyre viktig at kundskapsudvikling foregår lokalt med lokalte deltagere. Det er dette som er platformen for arbeidet med Ngaoundéré-Anthropos.

Inger: Mine erfaringer i et tverrfaglig, oppdragsorientert forskningsmiljø minner om Lisbets erfaringer i Tromsø: Man forsøker hele tiden å hankes med en virkelighet hvor publikum og byråkrati konfronteres, og hvor vår - Lisbets og min - type av kunnskap konfronteres med økonomers, sosiologers, politologers. Spørsmålet

beholdt?

er hvem som da blir den sentrale i definisjonsprosessen, hvem det blir som i praksis definerer den rammen som de øvrige kunnskapsformene skal settes innenfor.

Lisbet: Antropologers rolle i kundskapsforvaltningen har heller ikke alltid vært at stå frem som dem der overskuer mest. Som eksempel kan nævnes en situation, som har vært karakteristisk i det internasjonale Kamerun-forsker-miljø på 1970-tallet og 80-tallet. Mange historikere og antropologer fra Europa traf hinanden for at diskutere kundskapsproduksjon om samfundene i Nord-Kamerun. I mange år var den eneste kamerunesiske forsker, som var deltager, Mohammadou Eldridge, selv fulani fra Nord-Kamerun. Samtlige forskere er spesialister på hver sin "tribe" og i en vis utstrækning på etniske forhold, som berører denne "tribe". Alle har som sin kontekstualisering i sine monografier, at fulanere har undertrykt deres tribe gjennom hellig krig, religiøs manipulation osv. Eldridge fortæller om den vanskelige oppgave at bygge legitimitet for at fokusere videre end kollegerne ud fra sit ønske om at gjøre fulanernes erobringer forståelige og deres kultur legitim i dag.

På ISV kan vår virksomhet, ved seksjonen for socialantropologi/samsiske studier, sammenfattes som en stræben efter - med få ressurser - at give et mangfold af analytiske tilnærminger og etnografier; samtidig ser vi det som uhyre viktig at utnytte de unike - og tøffe - erfaringer, som vi har gjennomlevet: at vi aldrig har kunnet tage for givet, at vi var enige med studentene i hvad det var legitimt at formidle. Blandt flere prosjekter har vi de senere år haft et fælles-prosjekt "køn, kundskab, udvikling" hvor vore egne forsknings-aktiviteter i Nord-Norge og Afrika (Kamerun og Mali) og kollegers (fra Afrika) skal sammenholdes i et komparativt og kundskabssociologisk perspektiv. Vi har arrangeret seminarer og workshop med tværfaglig deltagelse. Vi prøver at bygge på de erfaringer, som vi har fortalt dere om i forsøget på at lade implikationer af kundskapsproduksjon, -formidling og -forvaltning i den regionale kontekst få komme til utryk gjennom doktorgradsstudenters og hovedfagsstudenters arbejder. Slik kundskab traditionelt har vært formidlet har forskers egen kritik af egne kategorier ikke vært taget op i forhold til egne informanter og til det omkringliggende samfund. Den type akademisk debat er forholdsvis engere videnskabsteoretisk orienterede kredse.

Avslutning

Lisbet: Den kundskapspolitiske platformen vår er, at vi producerer kundskab om folk og samfund på en arena hvor disse folkenes representanter er medspillere og ikke bare modtagere. Dette gjelder Nord-Norge, Afrika, Latin-Amerika og andre

kontinenter. Våre liv er i stor grad presentationen af produkter, vi fortløbende producerer. Men som eksemplet med Eldridge viser, bliver den store kundskabsforvaltningen og hvordan vi forholder oss til den let glemt, når forskere diskuterer sine resultater.

Inger: Det er som om "forskning" og "formidling" er totalt adskilte aktiviteter og at "kunnskap" alltid er det som beveger seg fra forskning til formidling, ikke omvendt.

Lisbet: Hvis man bibeholder de klassiske definitioner af rommene i det antropologiske hus, i de antropologiske opgaver, så bliver man ved med at se på sig selv som en som først og fremmest skal undervise nord-norske, samiske og afrikanske ungdommer i hvordan de selv "bør" analysere sine psykologiske dilemmaer.

Inger: Man snakker "forskningsfront" i forhold til én kontekst (snakker om kunnskap som skal innfri noen faglige kriterier innenfor én faglig sammenheng) til forskjell fra kunnskap som flytende gjennom mange kontekster.

Lisbet: Det sensuelle og det visuelle må indlemmes i de offentlige stuer i det antropologiske hus: Det sensuelle og det visuelle får vi bare med, hvis folk lokalt selv får deltagelse i videnskabeliggjøringen af lokal kundskab.

Litteraturhenvisninger

Barthes, R. 1967: *Elements of semiology*. Richard Clay, Suffolk.

Eidheim, H. 1981: "Grand Bay. Lokalorganisasjon i en vestindisk landsby" *Occ. Papers* no 3, Inst. for sosialantropologi, Univ. i Oslo.

Grønhaug, R. 1978: "Scale as a variable in analysis". I Barth, F.(ed): *Scale and social organization* Univ.forl. Oslo.

Haugen, I. og Holtedahl, L. 1981: "Om å regulere samvær". I Kugelberg, C. (red) *Om kvalitative metoder - forskning som skapande arbete*. Meddelande M 81:7, SIB Gävle.

Holtedahl, L. 1991: "Communication problems in social research", i Crawford, P. and Turton, D. (eds) *Visual Anthropology in Scandinavia*, Manchester University Press, Manchester.

Maissa -3
Robo 5
Sultan 4
Eidheim 1
Grønhaug 1

Bitt brett
slipsvoff

Lisbet Høltedahl

UDDANNELSE

Magistergrad i socialantropologi, Universitetet i Tromsø, februar 1973.

Dr. philos. i socialantropologi, Universitetet i Tromsø, februar 1987.

FELTARBEJDER

Januar 1970 - januar 1971: Feltarbejde i Mainé-Soroa, Østniger.

Sammenlagt et års feltarbejde (1975-1977) i Veggefjord og Nordfjord, Nord-Norge.

1982-1993: 24 måneders feltarbejde i Ngaoundéré, Nord-Kamerun.

YRKESERFARING

1978: Amanuensis ved Institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø.

1988-1989: Gæste-forsker ved Laboratoire d'anthropologie sociale og Maison des sciences de l'homme, Paris.

1992: Professor ved Institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø.

VIDENSKAPELIGE OG POPULÆRVIDENSKAPELIGE ARBEJDER

* **Frie Piger i Mangaland.** Medforfatter: Mette Bovin.

Nationalmuseet, København, 1975. (150 s.)

* **Køn og rang i et poly-etnisk landsbysamfund; social organisation i Maine-Soroa, Niger.** Universitetet i Tromsø 1973 (285 s.) Magistergradsafhandling.

* "Regulation of Togetherness", medforfatter: Inger Haugen, i *Acta Sociologica*, nr. 1, 1982 (18 s.).

* "Køn og metode", medforfatter: Inger Haugen i Ingrid Rudie (red.) *Myk start - hard landing*. Universitetsforlaget, 1984, (25 s.).

* **Hva mutter gjør er alltid viktig. Om å være kvinne og mann i en nordnorsk fiskerbygd i 1970-årene.** Universitetsforlaget, Oslo 1986. Dr.philos afhandling (230 s.)

* "De quelques attitudes positivistes et interpretatives dans le travail de terrain", i *Etudes ethnologiques*, Bordeaux 1990 (16 s.).

* "Communication problems in social research" i Peter Crawford & David Turton (eds.) *Visual Anthropology in Scandinavia*, Manchester University Press, Manchester, 1992

* "Education, Economics and the Good life; Women in Ngaoundéré, Northern Cameroon" i Peter Geshiere & Piet Konings (eds.) *State and Society in Cameroon*, Kathala, Paris 1993

FILM OG VIDEO

* **Niger-Norge; kvinder, etnocentrisme og udvikling.** 45 min. 16 mm 1975. Oslo.

* **Zeinabu - fulanikvinde i fastetiden.** 8 mm, video, 45 min. Statens Filmsentral.

* **Få er som far - ingen som ho mor.** Video, 70 min., i samarbejde med NRK 1987.

* **Al Hajji og hans fire hustruer.** 16 mm og video, 55 min. NRK og Statens Filmsentral. Kodakprisen på Bilan de films Ethnographiques, Paris 1989. Udvalgt til Margaret Mead festivalen, New York, 1989. Vist på mange andre film-festivaler.

* **Familie og elskere; kjærringa mot strømmen på kamerunsk.** 16 mm, 30 min. Distribueres fra høsten 1993.

* **The Sultan's Burden**, i samarbejde med Jon Jerstad, portræt af Lamido Issa Maigari, Ngaoundéré; 16 mm, 50 min., samproduktion NRK, NAVF, UD Norge, BBC England, DR Danmark 1993.

Inger Altern (Haugen)

UTDANNELSE

Magistergraden i etnografi, Universitetet i Oslo 1975

FELTARBEID

Valdres 1970

Fjellhagen i Drammen 1976-77

Ca fem måneder på to distriktsosialkontor i Oslo 1984

Ca en måned på distriktsarbeidskontor i Akershus 1990

YRKESERFARING

Rekrutteringsstipendiat (NAVF) ved Universitetet i Oslo 1976-79

Forsker ved Institutt for samfunnsforskning 1980-87 og 1989-91.

Vikar som amanuensis ved Universitetet i Tromsø 1991-93

Førsteamanuensis ved Universitetet i Tromsø 1993

VITENSKAPELIGE ARBEIDER

* "Ting og mening. Et analyseforslag." Avhandling til magistergraden i etnografi. U. i Oslo 1975. *Occasional Papers* no 2, Inst. for sosialantropologi, U. i Oslo 1981.

* "Drabantbymiljø: nettverk, koder og fysisk struktur. En begrepsdiskusjon." I Thuen, T. og Wadel, C (red): *Lokale samfunn og offentlig planlegging*. U-forl. Oslo 1978

* "Om forvaltning av utilgjengelighet. Et perspektiv på studiet av boligmiljø og samværsform." *TSF* 1978 bd 19, 405-414. Også i Gjestland, D., Martinussen, W. og Vaa, M. (red): *Tid for samfunnsforskning. Artikler fra Tidsskrift for samfunnsforskning gjennom 25 år*. U-forl. Oslo 1984

* "Om å regulere samvær". Medforfatter Lisbet Holtedahl. Arbeidsnotat ISF/ISV 1980. I Kugelberg, C. (red): *Om kvalitative metoder - forskning som skapende arbete*. Meddelande M 81: 7, SIB Gävle 1981

* "Noen må trekke grenser." Medforfatter Lisbet Holtedahl. I Holter, H.(red) *Kvinner i fellesskap*. U-forl. Oslo 1982.

* "Conceptualizing Domestic Work" trykt i Leira, A. (red): *Work and Womanhood* Report 8/83 ISF. Oslo 1983

* "Til sladderens pris - eller: om å være prisgitt sladderer" *Sosiologi i dag* 4/83 39-58.

* *Kulturelle utfordringer*. Delrapport 2 fra prosjektet Sosial omsorg og integrering - to sider ved samme sak? Rapport 87:8 ISF.

* *Oppslutning om arbeidsmarkedspolitikken* Rapport 91:3, ISF

UDSTILLINGER

Mainé Soroa, en landsby i Niger. Universitetets Etnografiske Museum, Oslo, 1971.
(Nigersamling tilhører UEM). Udstillingen er også vist på Nationalmuseet i København og på Tromsø Museum.